

2024/25. õa lingvistikaolümpiaadi eelvooru lahendused

Järgnevalt on toodud ülesannete õiged vastused osade kaupa. Samuti saab lugeda, mida oodati iga ülesande viimases ehk seletuse osas. NB! Lingvistikaolümpiaadil ei eeldata keeleteaduslike terminite tundmist. Kui mõte oli oma sõnadega õigesti edasi antud, oli ikka võimalik saada täispunktid. Siinsetes lahendustes pole siiski kõiki sõnastusvõimalusi välja toodud, vaid on esitatud standardvastused.

Babayin (20 p)

A.

1I 2E 3O 4C 5D 6B 7L 8N 9J 10A

11M 12H 13K 14F 15G (10p, iga vale paar -1p)

B. *r* (1p)

C.

Merje (1,5p – kolm õiget kaashäälikut annab punkti, kolm õiget diakriitikut annavad pool punkti. Iga viga võtab pool punkti maha.)

Nele (1p – pool punkti õigete kaashäälikute eest, pool punkti täishäälikute eest.)

Loona (1p – pool punkti õigete kaashäälikute eest, pool punkti täishäälikute eest.)

D.

kirjutatakse vasakult paremale (0,5p)

märk = silp või lõpukaashäälik (0,5p)

diakriitik märgib täishäälikut (0,5 p)

diakriitiku puudumisel täishäälik *a* (0,5 p)

kriips märgi peal = *e* või *i* (0,5p)

kriips märgi all = *o* või *u* (0,5p)

rist märgi all = tegu on lõpukaashäälikuga, esineb ainult sõna lõpus / kaashäälik ilma täishäälikuta (1p)

pikal ja lühikesel täishäälikul vahet ei tehta / pikki täishäälikuid ei ole (0,5p)

eesti keele *t* ja *d* märgitakse samamoodi (0,5p)

eraldi märk silbi algaashääliku puudumise korral / *a* on üksi märgina (0,5p)

Furi keel (15 p)

A. Tõlgi eesti keelde.

11. Yáà bàin ruñèl Naine tõstab vanurit (1 p)
12. Kòrò jelmèl Sa lakud vett (1p)
13. Yáà rigèl Naine seob (1p)

B. Tõlgi furi keelde.

14. Vanurid tõstavad naist Bàinà yáà kurñèlà (2 p)
15. Sa kannad vanurit Bàin jabuèl (2 p)
16. Loom seob Kàrab rigèl (2 p)

C. Seleta lahendust.

Ülesande materjal põhjal on keele kohta võimalik öelda järgmist:

- põhisõnajärg on SOV ehk kõigepealt on lauses alus (S – subjekt), siis sihitis (O – objekt) ja seejärel öeldis (V – verb); asesõna üksinda ei esine.
- mitmust märgib -à
- verbi ülesehitus:
 - ainsuse teisele isikule (= sina) viitab j-
 - ainsuse kolmandal isikul (= tema) markerit ei ole (võib tähistada näiteks märgiga ø)
 - mitmuse kolmandale isikule viitab alguses k- ja lõpus -à

Samuti oli vaja ülesandes seletada, mis toimub täishäälikuga (aliolevas tabelis tehtud kollaseks). Sõnastusi võis olla erinevaid, aga kui süsteemile oli pihta saadud, loeti vastus õigeks.

sina j	jabèl	jabuèl	jutumèl	jirgèl	jelmèl	
tema ø	baèl	baùèl	tuumèl	rigèl	lemèl	ruñèl
nemad k....a			kutumèlà		kelmèlà	kurñèlà

Tundraneenetsi keel (20 p)

A. Tõlgi eesti keelde.

14. xar xasawa ηácekixλna ηás

Nuga oli poisi juures. (1p)

15. pidəfi? pedarənə? ηλnoχλna íem meηkud'inž

Teie kaks võtaksite naise paadiga metsa. (1p)

16. mλńa? mλncəranawać

Meie oleme töölised. (1p)

17. íexə? xarəχλna xobam madaηaxə?

Naised raiuvad/lõikavad kahekesi nahka noaga. (1p)

(iga viga -0,5 punkti)

B. Tõlgi tundraneenetsi keelde.

Paat hakkab olema neenetsi juures.

ηλno ínec-əχλna ηa-ηku (1p)

Meie kaks raiume paati (tükkideks).

mλńi? ηλno-m mada-ńi? (1p)

Jäärebased tapsid mehe ära.

noxo-? xasawa-m xada-ć (1p)

Lapsed viiksid töölise kahekesi kasepuu juurde.

ηácekixə? xo-nə? mλncəra-na-m xana-ηku-ηaxənz (1p)

(iga viga -0,5 punkti)

C. Mida arvad, miks on vaja kaht sümbolit, ?1 ja ?2? Mis võiks olla erinevus nende vahel? (1p)

Kõrisulghäälikuks muutuvad teatud positsioonis, näiteks sõna lõppus, n ning t. Olenevalt sellest, mis häälik on kõrisulu allikaks, selle interaktsioonid teiste häälikudega on erinevad (näiteks ?_1 + s' = ć (=ts'), aga ?_2 + s' = nz'), ning et seda erinevust märkida, kasutatakse kaht eri glüüfi.

D. Seletus

SXOV sõnajärg (X = määrus) (1p)

määruste järjekord: sihtkoht, instrument/vahend (0,5p)

omadussõna/täiend nimisõna ees (0,5p)

keeles esineb ainsus, duaal (kaksus) ja mitmus (0,5p)

Nimisõna süsteem (ülesehitus: tüvi + kääne + arv) (1p)

	SG (ainsus)	DU (dual ehk kaksus)	PL (mitmus)
(arvutunnus)	-0	-xəʔ	-ʔ
ACC (akusatiiv/ objektikääne)	-m		
DAT (daativ)	-nəʔ		
LOC/INS (lokatiiv ehk kohakääne, instrument/vahend)	-xʌna		

Kui järelliide ehk sufiks algab konsonandiga ja sellele eelneb ka konsonant, siis vahele pannakse -ə- (0,5p)

Isikule viitavad järelliited verbi lõpus (1p)

	SG (ainsus)	DU (dual ehk kaksus)	PL (mitmus)
1. isik (mina)		-n'iʔ	-waʔ
2. isik (sina)		-d'iʔ	-daʔ
3. isik (tema)	-0	-ŋaxəʔ	-ʔ

Minevikus lisatakse -ś, kusjuures n + ś = nś; d/t + ś = ć (2p, 1p kui vaid välja toodud süsteem)

	minevik
1. dual	- ninś
1. mitmus	- wać
2. dual	- dinś
2. mitmus	- dać
3. ainsus	- ś
3. dual	- xənś
3. mitmus	- ć

tulevikku markeerib **-ku-** oleviku isikulõpu silbi ees (1p)

tingiva kõneviisi korral liitub tuleviku markerile + mineviku marker (1p)

(võrdväärseks arvestatud **ku** kui modaalsus (irrealis), ku + olevik = tulevik, ku + minevik = tingiv)

järelliide -na teeb tegusõnast tegija (töötaja = mʌncəranam) (1p)

kaks *olema*-verbi, üks elus (ANIM) ja teine elutu (INANIM) jaoks (1p)

on.ANIM mə

on.INANIM ŋa

Vanakreeka murded (20 p)

A. (1p/vastus, 1 vale häälik = 0,5p)

1. *hwādus
2. kourē
3. neēniēs
4. olai
5. tīmāis
6. tit^henti
7. woinōs

B. (vale pakkumine -1p, min 0p vastusest)

1. alghelleni (1p)
2. alghelleni, dooria (2p)

C. (10p)

Muutus, punktid	<i>Atika</i>	<i>Dooria</i>	<i>Joonia</i>
A (1p)	sōna lõpus -ti>si	-	sōna lõpus -ti>-si
B (1p+1p)	ons>ous ens>eis	ons>ōs ens>ēs	ons>ous ens>eis
C (1p)	hw>h	hw>w	hw>h
D (1,5p+1p)	w kaob (w järel lühike e enne täishäälikut kaob)	w kaob, v.a sōna alguses (w järel lühike e enne täishäälikut kaob) kui w kaob kaashääliku järelt ning kaashäälikule järgneb o, siis o>ō	w kaob (w järel lühike e enne täishäälikut kaob) kui w kaob kaashääliku järelt ning kaashäälikule järgneb o, siis o>ou
E (1,5p)	ā>ē, v.a eā ja iā	-	ā>ē
F (1p)	aei>āi	-	-

+1 punkt, kui kronoloogiliselt on antud, et A enne B-d, D ja E enne F-i